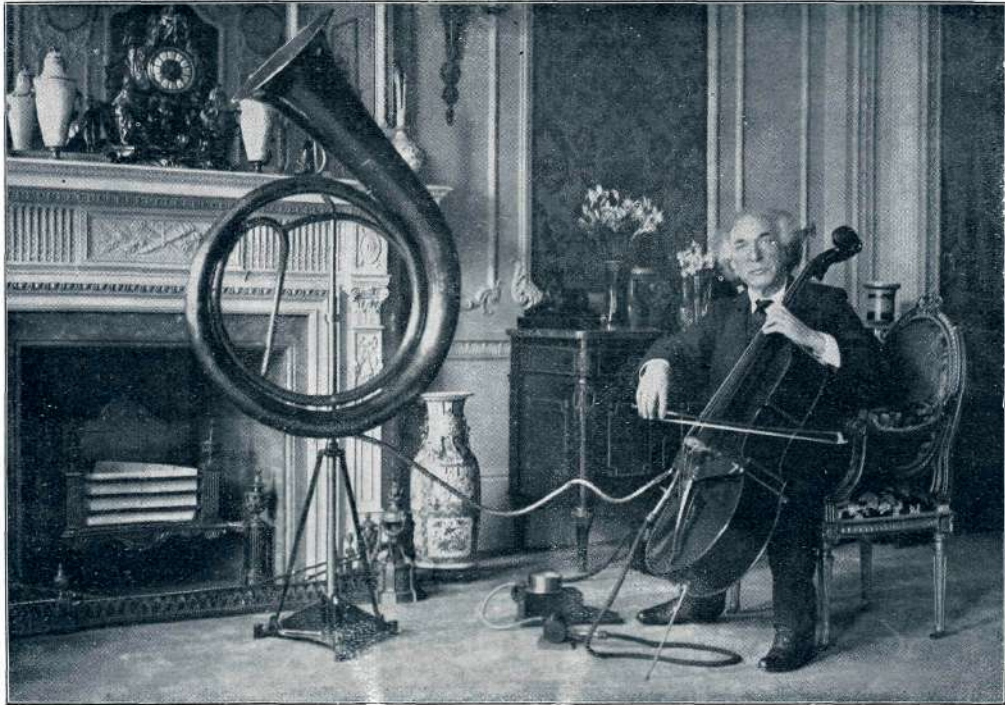

„Velika Ilirija“ itd. naj se postavi vedno „srbski“ jezik, „srbsko“ gibanje, „Velika Srbija“ itd. in v tem slučaju se Srbi pridružijo. Tak odgovor je „Ilire“ razdražil, Vraz se je strašno razžalostil, Gaj je pa molčal in bi morda storil še to koncesijo, ako bi okoliščine dopuščale. Srbi so iz nezaupljivosti prestopili v odprto sovraštvo proti Ilircem. Začeli so dokazovati, da pravzaprav ni nobenih Hrvatov, a so povsod samo Srbi. Vuk Karadžić je že l. 1836. napisal razpravo: „Srbi svi i svuda“ v tem zmislu. Ruski slavist Sreznjevskij je v nekem pismu Vrazu stavil kompromisni predlog, naj Iliri sprejmejo cirilico. Toda bilo je že prepozno. Ko je l. 1843.

madžaronska stranka in Gaj je postal vladinovec in urednik vladnega protihrvaškega glasila.

Nasproti je bil pa Gaj ves čas svojega delovanja pristaš avstrijske politike. Dasiravno ni nikdar bliže označil svojih političnih idealov in državnopravnih stremljenj illirizma, vendar bi ga po njegovem nastopanju in govorjenju lahko imenovali popolnega „velikoavstrijca“. Da je na posebno protekcijo samega avstrijskega dvora dobil dovoljenje za izdavanje svojih časnikov, se še ne more zdeti čudno. Saj je bilo podobno tudi z Bleiweibovimi „Novicami“. Tudi je avstrijska vlada začetkoma rada videla ilirsko gibanje, ker je v njem videla neki

AUXETO-CELLO, NOVO GLASILO ZA ORKESTER

avstrijska vlada prepovedala ime „ilirski“, je prepir nekoliko potihnil, in ko so Madžari pričeli zatirati Srbe še huje kot Hrvate, so šli vsi skupaj v boj zoper svoje zatiralce. Potem se je hotela pa avstrijska absolutistična vlada poslužiti ilirskega gibanja v svoje centralistične in germanizatorske namene. Gaj se ji je prodal in ji prepustil svoj list. S tem je pa ime „ilirski“ tudi pri Hrvatih postalo odlozno in vsi, Hrvati in Srbi, so ga zapustili ter se rajši imenovali Jugoslovane.

Kar zadeva stališče napram Ogrom, je bil Gaj dosleden ves čas svojega javnega delovanja in vedno nasproten Ogrom. Samo gori navedene izjave njegovih političnih tovarišev narede nekako čuden vtis. Pozneje se je pa iz kroga Gajevega izcimila hrvaška

protiutež proti vedno naraščajočim zahtevam Madžarov. Takrat je bil Gaj brez dvoma dobro zapisana oseba pri avstrijski vladi. Leta 1839. mu je podaril cesar Ferdinand zlat prstan z briljanti v odlikovanje za njegove zasluge. To je bilo ravno ob času, ko so se vršili v ogrski državni zbornici in v magnatski zbornici hudi napadi na ilirstvo. Madžari so hoteli Hrvatom vrniti svoj jezik in so nadali in dolžili Gaja veleizdaje, političnih intrig in državnega separatizma. Gajevo odlikovanje je imelo torej značaj politične demonstracije proti Ogrom. Avgust Šenoa, znani hrvaški pisatelj, opisuje svoje znanje z Gajem iz poznejših let, ko je Gaj že izgubil svoj pomen, ter piše, da je bil še v poznejših letih silno ponosen na prstan, katerega mu je podaril cesar za njegove